

Шифр «Управління співпрацею»

НАУКОВА РОБОТА

на тему:

**«РОДОВІ ПОСЛЕННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ В УМОВАХ КОНКУРЕНЦІЇ»**

Напрямок «Управління у сфері економічної конкуренції»

2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ.....	5
1.1. Організаційні та нормативно-правові основи управління	5
1.2. Світовий досвід інноваційної організації та управління розвитком.....	8
РОЗДІЛ 2. ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ХОРОШІВСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	12
2.1. Організаційно-економічна характеристика району	12
2.2. Родові поселення як інноваційно-інвестиційний підхід у розвитку	15
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РОДОВИХ ПОСЕЛЕНЬ В ХОРОШІВСЬКОМУ РАЙОНІ	20
3.1. Напрями реалізації концепції «Родова садиба» в районі	20
3.2. Інтегрований розвиток як механізм управління.....	23
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ.....	37

ВСТУП

Трансформація соціально-економічних відносин, потреба подолання асиметрій та диспропорцій регіонального розвитку на перше місце висуває людину, її розвиток як цілісної системно-суспільноінтегрованої сутності, що розвивається цілісно та духовно, має достатній рівень та якості життя і є активним учасником суспільних відносин, спроможна брати відповідальність за своє життя на себе та цінним суб'єктом територіальної громади, яку представляє. Інновації та інноваційна діяльність, в тому числі в соціальній сфері, є необхідною складовою процесу забезпечення успішного, довготривалого та стійкого функціонування підприємства, територіальної громади та інших формацій, є однією з фундаментальних складових ефективної стратегії та важливим інструментом забезпечення конкурентних переваг. Однією з таких інноваційних соціальних ініціатив є реалізація концепції «Родова садиба» як механізму залучення інвестицій приватних осіб з метою розвитку сільських територій України та управління ними через діяльність громадських організацій.

Розвиток теорії управління та адміністрування, а також питання державного регулювання процесів розвитку завжди були в колі уваги дослідників. Серед найвідоміших Д. Кілінг, А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, К. Поллітт, Д. М. Шаврц. Теорію та практику управління вивчали зарубіжні та вітчизняні вчені А. Авер'янов, Г. Атаманчук, В. Бакуменко, М. Вебер, П. Друкер, В. Малиновський, В. Мартиненко, М. Міненко, П. Надолішний, Н. Нижник, О. Оболенський, С. Стеценко, Ю. Сурмін, Ю. Шаров та ін. Ю. Кобилянський, М. Х. Мескон, А. Файоль та ін. Питанням ролі людського фактора в управлінні привчені праці М. П. Фоллет. Праці науковців І. Грицяка, І. Коліушка, В. Коваленка, А. Колодій, Н. Мельтюхової присвячено дослідженню публічного адміністрування. Ставка на активізацію внутрішнього потенціалу території, формування засад стійкого розвитку на інноваційні основі є потребою суспільства в умовах глобалізації, децентралізації владних повноважень за стратегічного вектору регіонального розвитку, що визначило вибір теми дослідження.

Метою дослідження є розробка теоретико-методичних і практичних засад формування засад управління розвитком територій через реалізацію

концепції «Родова садиба». Відповідно до визначеної мети було поставлено такі *завдання*:

- уточнити та поглибити понятійно-категорій апарат дослідження через визначення сутності, мети, системи цілей, економічної природи та значення для національної економіки основних категорій;
- окреслити теоретико-методичні засади формування механізму соціально-економічного регіонального розвитку на основі інноваційно-інвестиційної концепції «Родова садиба»;
- дослідити наявний стан та особливості соціально-економічного розвитку Хорошівського району;
- розробити напрями соціально-економічного розвитку регіону на засадах стратегічного управління;
- побудувати модель соціально-економічного розвитку регіону через реалізацію проекту концепції «Родова садиба».

Об'єктом дослідження є процес формування засад регіонального розвитку через запровадження інноваційного механізму «Родова садиба» в Хорошівському районі Житомирської області. *Предметом дослідження* є сукупність теоретико-методичних та прикладних засад інноваційного управління розвитком регіону через реалізацію концепції «Родова садиба».

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною базою дослідження були системний підхід, загальнонаукові та спеціальні методи економічних досліджень. У ході дослідження використовувались методи *аналізу, синтезу, індукції та дедукції, абстрагування, сходження від абстрактного до конкретного, логіко-теоретичного узагальнення; теорії систем, системного аналізу; ретроспективного та перспективного аналізу; системно-структурного аналізу; статистичні та аналітичні методи.*

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці теоретико-методичних положень і доведенні їх до рівня конкретних рекомендацій, спрямованих на оптимізацію управління соціально-економічного розвитку на рівні району. Сформульовані висновки і пропозиції використані під час розробки стратегії соціально-економічного розвитку сільських територій Хорошівського району (додаток А).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ

1.1. Організаційні та нормативно-правові основи управління

Історичні витоки місцевого самоврядування базовим визнають Магдебурзьке право, яке дарувало обмежені права на самоуправління містам-суверенам збоку князя чи монарха [5]. Однак, саме сільські території в демонстрували найвищий ступінь співпраці та близькості людей [6]. Історично на них джерелом управління виступали церковні громади, комуни чи поміщицькі вотчини, що суттєво різнилися між собою за правовим статусом та можливостями, чисельністю мешканців та населених пунктів, маючи на рівні громади різні повноваження (рис. 1.1). Наразі формування органів влади відбувається через різні механізми: як то є прямі та непрямі вибори, призначення тощо.

Рис. 1.1. Рівні адміністративно-територіального управління та їх повноваження

Джерело: сформовано на основі [7–8].

Основним ідеологічним підґрунтям для активізації суспільно-економічних процесів в регіонах є наближення послуг, в тому числі публічної влади, до людини, в тому числі за рахунок передачі повноважень первинним рівням

самоврядування разом з правом розпоряджатися місцевими ресурсами. Одним з можливих підходів до розширення спектру послуг та їх здешевлення є різні форми комунальних об'єднань (спілки, союзи, синдикати тощо), які дають змогу діяти набагато ефективніше, зокрема з позиції соціальної орієнтованості держави (здійснення відповідних виплат), [7–8].

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють відносини у сфері місцевого самоврядування, в тому числі з позиції залучення ресурсів та узгодженості діяльності органів влади та управління, просторового планування та стратегічного розвитку територіальних громад, є Закони України «Про місцеве самоврядування», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про органи самоорганізації населення», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про місцеві державні адміністрації», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про асоціації органів місцевого самоврядування», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про засади державної регіональної політики», «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Бюджетний кодекс, Податковий кодекс, Земельний кодекс, Водний кодекс, Кодекс адміністративного судочинства, а також інші галузеві та антикорупційні закони. На виконання спільного розпорядження голови облдержадміністрації та обласної ради від 09.04.2015 № 115/13 «Про створення регіональної робочої групи з розроблення перспективного плану реформування територіальних громад Житомирської області», спільним розпорядженням голови райдержадміністрації та голови районної ради від 14.04.2015 № 7/9 була створена районна робоча група з розроблення перспективного плану формування об'єднаних територіальних громад Володарсько-Волинського району. Районною робочою групою з підготовки перспективного плану формування територій громад району: Володарсько-Волинська ОТГ; Іршанська ОТГ; Новоборівська ОТГ.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 року № 911-р затверджено перспективний план формування територій громад Житомирської області. Рішенням позачергової 32-ї сесії обласної ради в Житомирській області 14.08.2015 створено 8 об'єднаних територіальних громад, в тому числі Новоборівську та Іршанську. З початку 2016 року проведена організаційна

робота з утворення на території району ще однієї ОТГ, в якій 18 грудня 2016 року відбудуться вибори голови та депутатів. Об'єднані територіальні громади сьогодні вступають в новий етап свого життя. Вони отримали повноваження, ресурси власні та ресурси зовнішні. Вони є відповідальними перед мешканцями за формування комфортного та безпечного середовища проживання. Проблемні питання: небажання окремих громад активно включатись в процес об'єднання через неволодіння інформацією про можливості та переваги щодо свого подальшого розвитку, які отримали утворені ОТГ району; небажання окремих сільських голів в районі об'єднуватися та утворювати ОТГ через невирішені реальні соціально-економічні проблеми та упередженість до дій влади щодо реалізації реформи децентралізації. Основні напрями діяльності: проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з жителями територіальних громад району щодо основних положень реформи децентралізації влади та переваг добровільного об'єднання територіальних громад; надання практичної допомоги з підготовки планів соціально-економічного розвитку ОТГ; методичний супровід ОТГ з питань підготовки проектів, які можуть фінансуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку.

Інструменти виконання: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»; Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад в Україні». Очікувані результати: підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів шляхом оптимізації і диверсифікації структури економіки, забезпечення ефективної спеціалізації регіонів з пріоритетним використанням власного ресурсного потенціалу; досягнення рівномірного та збалансованого розвитку територій, запобігання поглибленню соціально-економічних диспропорцій, забезпечення соціально-економічної єдності і рівномірності розвитку регіонів з метою створення рівних умов для розвитку людини. Стратегічне планування свого розвитку ОТГ здійснюватимуть на основі таких прогнозованих фінансових ресурсах: використання власних доходів бюджету; використання коштів ДФРР на проекти розвитку; використання коштів

державної субвенції на розвиток інфраструктури ОТГ; залучення коштів міжнародної технічної допомоги.

1.2. Світовий досвід інноваційної організації та управління розвитком

Світовий досвід господарювання та життєдіяльності світової спільноти довів, що демократичні способи управління дієві лише в невеликих колективах, де є чітко окреслена мета існування; особи, що живуть та взаємодіють, добре знають та розуміють одна одну (рис. 1.2). Великий колектив, яким є світова спільнота людей, в довгостроковій перспективі не може самореалізуватися за рахунок інших. Це стримує загальний розвиток і руйнує систему в цілому [22–25]. Пошук альтернативи демократичним підходам в управлінні суспільством з метою забезпечення його розвитку став причиною появи альтернативних поселень як моделі майбутньої світової спільноти.

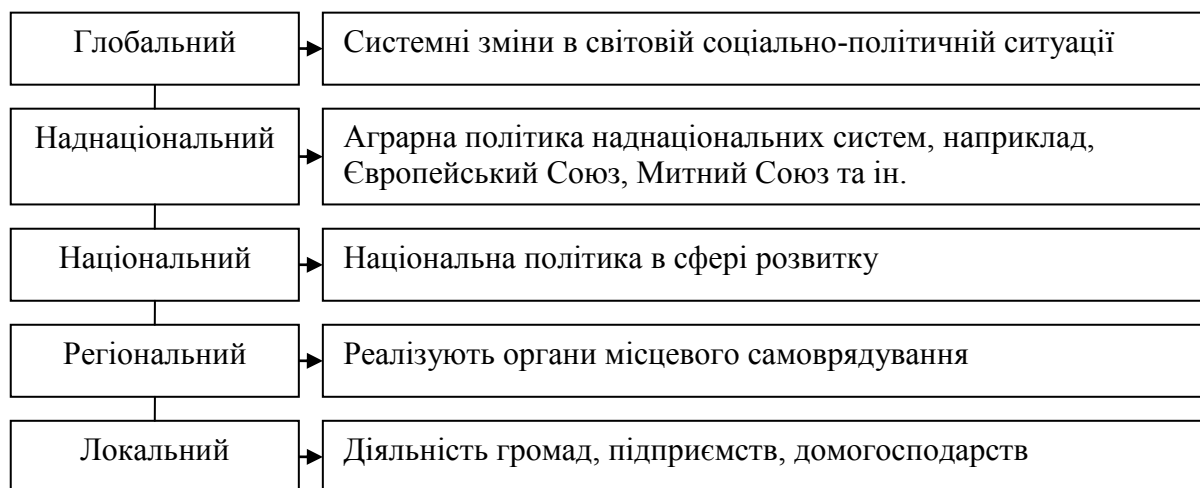

Рис. 1.2. Рівні управління розвитком

Джерело: узагальнено автором.

Питання розвитку на глобальному рівні вирішується мережею Global Ecovillage Network (GEN), створеною з метою координації діяльності екологічних поселень світу і нараховує понад 15 тисяч членів. В Європі організація є відкритою ряду проектів екологічного спрямування, отримує фінансову підтримку Європейської Комісії Навколишнього Середовища, є

європейським регіональним секретаріатом Глобальної Мережі екопоселень, недержавною організацією, акредитованою в ООН зі статусом особливого консультанта при Економічній і Соціальній Раді (UN-ECOSOC), та партнером Інституту ООН з Навчань і Досліджень (UNITAR), [27].

Комуни, громади, кооперативи, сімейні підприємства, команди малого, середнього та корпоративного бізнесу об'єднуються за житловими інтересами (житлові кооперативи), місцем проживання (сільські та міські), за суспільними професійними та іншими інтересами та програмами, діють за законами місцевого та загальнодержавного рівня, є успішними, динамічними, стійкими системами альтернативного способу економічного та соціального розвитку. Їх різновидом є екологічні поселення, які надають перевагу екологічним підходам в організації, управлінні та життєдіяльності (ставка робиться на органічні, біологічні, безвідходні технології, альтернативні джерела енергії, спрямовані на самозабезпечення та самодостатність на базі гармонічного та бережливого ставлення до природи в основі екологічного, технологічного, енергозберігаючого та економічного циклів), [6, с. 138; 7, с. 957]. Члени екологічних поселень є високоосвічені, інтелектуальні індивіди з активною життєвою позицією, що живуть здоровим способом [76, с. 106]. Такі поселення утворені не лише з особистісних причин, а концептуально. Мета їх створення, як правило, вирішення глобальних проблем людства силами громади на основі принципів публічного управління територією.

Екологічне поселення є населеним пунктом безпечно інтегрованим в природне середовище, що підтримує здоровий розвиток людини й успішно функціонує невизначено довгий термін. Ознаками екологічного поселення є наступні: 1) *всі знають один одного* й взаємодіють між собою (світовий досвід визначає оптимальну кількість осіб у громаді – 500 осіб [26]); 2) *забезпечено процеси* проживання, відпочинку, суспільного життя, енерго-інформаційного обміну; 3) масштаб і спеціалізація замінені *інтеграцією* – *екологічне поселення є суспільством в мініатюрі* (з таких одиниць може складатись все суспільство); 4) *оптимальності*, що забезпечується через гармонізацію форм, розмірів і видів діяльності та учасників, зокрема, поселення має бути достатньо мале, щоб всі знали один одного і взаємодіяли й достатньо велике, щоб забезпечити різнома-

ніття населення й видів діяльності в ньому; 5) *рівність всіх форм життя перед Богом*; 6) *циклічність розвитку* (використання відновлюваних джерел енергії, відходів в якості сировини, – безвідходна життєдіяльність, повна відмова від токсичних та отруйних речовин; 7) *збалансованість розвитку* (фізичного, емоційного, розумового, духовного розвитку тощо) поселення в цілому, що реалізується в економіці управління, суспільному житті; 8) *стійкість розвитку* внаслідок неексплуатації інших частин світу та нащадків [15, с. 104; 76, с. 106].

Умовами функціонують екологічні поселення є: 1) екологічні обмеження; 2) нові техніка та технології та комунікації, використання відновлюваних ресурсів; 3) новий рівень свідомості, включення глобальних знань Всесвіту, що реалізуються на побутовому рівні через організацію житлових умов (переважно місцеві матеріали для будівництва, зокрема, глина, солома, пісок для зведення саманних будівель), постійний контакт з рослинами, тваринами та Землею, споживання ресурсів за принципом розумної достатності, спілкування на спільних заходах, спільна закупівля товарів, переважання цінностей родини та громади над особистісними, привітність, пінакаррі (глибоке слухання – здатність чути іншого), ненасильницька комунікація, самовиявлення та харизматична мова. Це дозволяє уникати та/або долати конфлікти, враховувати позицію всіх учасників взаємодії. *Алгоритм створення* включає такі елементи:

1) об'єднуюча мета створення (нею може стати виробництво екологічно чистої продукції, відтворення флори та фауни регіону, створення науково-навчального центру тощо, тобто те, чим займатимуться всі родини поселення);

2) прийняття рішення про створення громади для управління територією (окремі напрями діяльності, наприклад, освіта, органічне землеробство, будівництво можуть ати відповідальних осіб, чиє слово буде вирішальним під час прийняття рішень; результат оцінюється залежно від внеску кожного);

3) погодження правил функціонування поселення (наприклад, заборона вносити пестициди, тримати тварин для забою; вживати алкоголь та тютюн, брати участь у спільних справах тощо; рішення загальних зборів є обов'язковим до виконання, навіть якщо особи не погоджуються з ним чи були відсутні. Практично всі поселення є соціально активними, проводять різні семінари, зустрічі гостей, займаються екологічним туризмом тощо [6, с. 138; 7, с. 957]. Піраміда

управління громадою включає Раду поселення («середній рівень менеджменту») та «Хранителів» («топ-менеджмент»), (рис. 1.3).

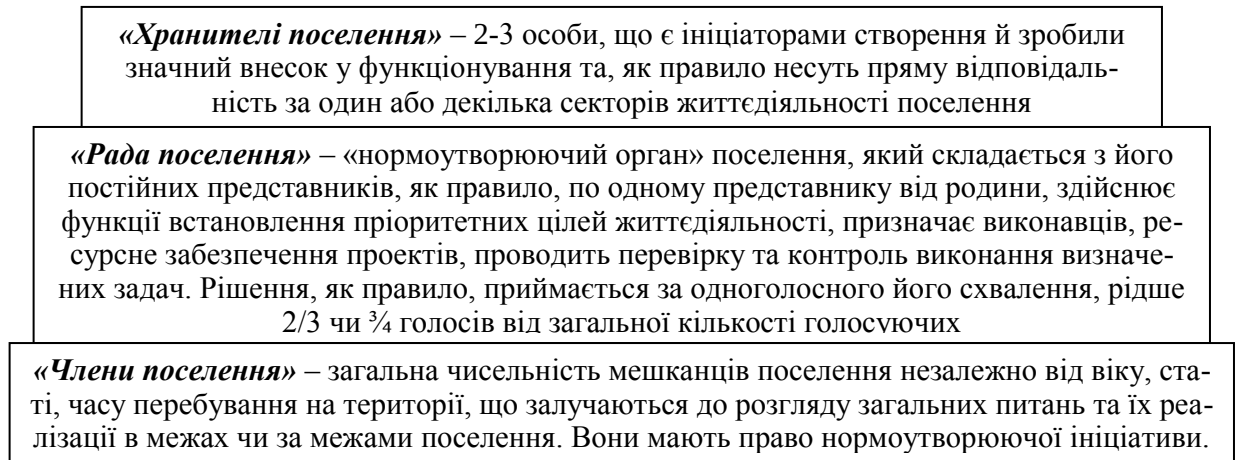

Рис. 1.3. Піраміда рівнів управління в поселенні

Джерело: [76,с. 106].

Життєдіяльність успішних зарубіжних поселень скеровується їх радами, до складу яких включено осіб, що тривалий час в них проживають, багато нього зробили для громади та несуть відповідальність за один або кілька напрямів діяльності (так звані «Хранителі»). Такі особи приймають рішення щодо основних питань розвитку поселення, ряд рішень приймається всіма мешканцями, до інших – залучають лише професіоналів; за потребою створюються робочі групи, комісії. Зустрічаються «Золоті Обереги поселення» (1–3 особи), які вмішується в разі надзвичайних конфліктів. Їх рішення є остаточним і обговоренню не підлягає. Кожен учасник громади поселення приймає участь в управлінні в межах свого місця проживання, виконуваних функцій та прийнятої відповідальності [6, с. 138; 7, с. 957; 76,с. 106]. Таким є екопоселення Тамера в Португалії. На практиці кожна родина має один голос, всі рішення приймаються на загальних зборах трьома четвертими від загального складу або одноголосно всіма присутніми (час підготовки таких рішень зростає).

РОЗДІЛ 2

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ХОРОШІВСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика району

Хорошів (історична назва – Олександрополь датується в 1545р.), у 1607р. він переходить у володіння польських магнатів, які перейменували населений пункт у Хорошки (згодом Горошки), розташоване на р. Уж, притоці Прип'яті, за 87 км на північ від обласного центру м. Житомира та за 60 км від кордону з республікою Білорусь. Сьогодні Хорошів – мальовничий куточок українського Полісся. Площа району становить 869,88 км². Територія району за своєю конфігурацією є компактною і має вигідне економіко-географічне положення. Клімат району – помірно-континентальний. Мінерально-сировинний потенціал Хорошівського району представлений більш ніж 30-ма родовищами різних корисних копалин: граніт, лабрадорит, габро, сировина для будівельної промисловості (будівельні піски, глини). На території району зосереджені значні поклади коштовного каміння: аквамарин, берил, топаз, гірський криштал, моріон, кварц, чорний опал, цитрин.

Тенденція погіршення демографічної ситуації поряд з іншими демографічними факторами (старіння населення, виїзд і заробітчанство активної його частини) суттєво впливає на соціально-економічний стан району. Хорошівщина належить до регіонів України з найгіршими демографічними показниками. В районі вже 30 років відсутній природній приріст населення. Так, у 1970–2001 рр. кількість населення зменшилася на 15,5%, скоротилася його густота з 69,5 ос./км² у 1970 р. до 54,1 ос./км² у 2012 р., а в сільській місцевості вона становить 16,1 ос./км². Для порівняння середня густота населення в Україні становить 77 ос./ км², а в Житомирській області – 42,6 ос./км². В останні три десятиріччя на Хорошівщині відбулися зміни у співвідношенні між сільським і міським населенням на користь останнього. Це сталося за рахунок меншої народжуваності і більшої смертності в сільській місцевості (середній вік сільчан – 53 роки).

Економіко-господарський комплекс Хорошівщини склався під впливом мінерально-сировинних, кліматичних, ґрунтових, лісових, трудових ресурсів та історико-економічних факторів. З галузей переважає матеріальне виробництво та невиробнича сфера. До виробничої сфери відносяться промисловість, сільське господарство, транспорт і зв'язок; до невиробничої – освіта, охорона здоров'я, культура, торгівля, громадське харчування та побутове обслуговування. Провідними галузями промислового виробництва в Хорошівському районі є добувна та харчова. Однією з головних екологічних проблем Хорошівського району є промислові та тверді побутові відходи, які є значним фактором забруднення довкілля та негативного впливу на здоров'я людини. Забудова території селища, експлуатація будівель і споруд, інших комплексів і об'єктів практично скрізь супроводжуються накопиченням вологи в ґрунті та підвищенням рівня ґрунтових вод, що призводить до порушення природної рівноваги у водному балансі, яке виявляється у підтопленні території селища. Ще однією проблемою є постійне погіршення фітосанітарного стану зелених насаджень.

Водні ресурси Хорошівського району складаються з поверхневих і підземних вод. Район займає одне з провідних місць за запасами лісових ресурсів. Наявність у районі багатих покладів корисних копалин дає змогу поставляти продукцію за кордон. В основному це корисні копалини. Пріоритетними галузями суспільно-господарського комплексу району є каменедобувна та обробна промисловість. За 2016 рік промисловими підприємствами району реалізовано продукції на 766,6 млн. грн., що на 113,8 млн. грн. або на 13,0 % менше, ніж у 2015 р. Питома вага району в обласному обсязі реалізованої промислової продукції склала 3,0%. Значним негативним явищем в галузі видобування та каменеобробки в 2015 році був низький рівень офіційних заробітних плат працівників підприємств (подекуди практично на рівні мінімальної заробітної плати). Як наслідок, це призвело до зменшення надходжень до місцевого бюджету, фондів соціального страхування та відсутності належного соціального захисту самих працівників. Район має високий потенціал для інвесторів. Разом з тим, за 2016 р. прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) зменшилися на 2,6 млн. дол. США, або на 18,2 % і становили 11,7 млн. дол. США, що відбулося внаслідок зміни складу засновників та передачі

частки статутних капіталів від нерезидентів до резидентів та за рахунок сумарної курсової різниці валюти в перерахунку до долара.

Площа земель сільськогосподарських підприємств становить 17211 га, земель промислових та інших підприємств – 3162 га, земель підприємств і організацій транспорту та зв'язку – 2601 га, земель державної власності, які не надані у власність і користування – 40408 га (в тому числі земель запасу – 33377 га, земель резервного фонду – 3249 га, земель загального користування – 3476 га, земель, не наданих у власність і користування в межах населених пунктів – 306 га). Неоднорідність рельєфу, що змінювався на протязі його розвитку, різноманітність гірських порід, що лежать на поверхні, і різноманітність рослинного світу призвели до значної строкатості в розподілі ґрунтів на території Хорошівщини. У структурі ґрунтів району домінуюче місце належить дерново-підзолистим, дерново-підзолистим глеєвим та дерновим ґрунтам. На Хорошівщині, як і в цілому по області та країні, спостерігається значний рівень освоєння земельного фонду для господарського вико ристання (87%). Аграрний сектор Хорошівського району представлений виробництвом продукції зерново-скотарського напрямку, кормових та технічних культур. Зниження кількісних показників виробництва сільськогосподарської продукції супроводжується звуженням галузей спеціалізації. Складовими політики сільського розвитку є регулювання обсягів сільськогосподарського виробництва, сфери зайнятості, об'єктів інфраструктури, соціальної сфери, мережі поселень, демографічної ситуації, питань освіти, культури, мистецтва, екології, яке реалізується як на національному, так і на регіональному рівнях. Їх ефективний досвід реалізовано в місцевому самоврядуванні діяльності родових поселень, яке являє собою об'єднання людей, що відроджують національні традиції, природну та історичну спадщину, формують моделі інклюзивного управління [2–4]. З позицій забезпечення самодостатності проживання територій саме родові поселення є механізмом, інституційно-інтеграційним активатором створення еколого-економічний кластеру, де відновлюється екологія, інфраструктура та формується виробництво та досвід інклюзивного управління на основі співпраці.

2.2. Родові поселення як інноваційно-інвестиційний підхід у розвитку

Рух щодо створення екологічних поселень є помітним та значущим в Україні. Світоглядний та системоутворюючим за своєю природою він формує низку правочинів національного та міжнародного характеру. Населений пункт, організований за принципами родової садиби, отримав назву родове поселення. Реалізація функцій його діяльності відбувається через створення самодостатньої та самовідновлюваної екологічної системи (ліс, водні ресурси, луки, землі, людина), просвітницьку, освітню та культурну діяльність, через творчий розвиток поселенців, їх гостей, створення, примноження багатств та значення Лісу, екосистеми, розвиток особистісних характеристик людини, забезпечення продовольчої, енергетичної, культурної, економічної безпеки та самодостатності.

Родова садиба являє собою місце проживання сім'ї (Роду) і є неподільною ділянкою розміром 1 гектар, при бажанні виділеного сім'ї у довічне користування для облаштування згідно з визначеними принципами та подальшого проживання на ньому поселенця, його сім'ї і нащадків (додаток Б). Така ділянка передбачає наявність з любов'ю побудованого будинку, посаженого Родового дерева, лісу, саду і городу, огороженого живоплотом з лісових культур, облаштованого ставка. Земельна ділянка з об'єктами на ній є неподільною, надається повнолітнім громадянам України безкоштовно, у довічне успадковане користування і володіння без права продажу, з правом передачі лише в спадок. Це конкретне місце проживання людини на Землі, в якому від усього віє доброю пам'яттю і енергією Любові – Мала батьківщина, де знаходиться справжнє вічне коріння, що зв'язує її з Землею, допомагає відчувати зв'язок з усім сущим у Всесвіті: з Богом, Землею, природою, предками, іншими людьми, планетами та зірками. Завдяки цим зв'язкам людина може бути щасливою і здоровою, цілісною (вона – частина цілого), від усього отримувати підтримку, допомогу, а суспільство – реалізовувати своє функціональне призначення [15]. Засобами забезпечення розвитку поселенців є реміснича, оздоровча, освітня, культурна, рекреаційна, науково-дослідна діяльність, які реалізуються через функціонування лабораторій, майстерень та центрів.

Вироби поселенців реалізуються як сувенірна та готова продукція гостям та в місцях продажу. Майстерні виробляють унікальну екологічну продукцію, зокрема, посуд, одяг, іграшки, будівельні матеріали, вулики, мило, предмети побуту, об'єднані єдиним брендом. В поселеннях організовано систему зеленого туризму, іпо- та апі- та інших видів природної терапії, профілактика здоров'я засобами народної медицини, травництва, проходять народні свята, культурно-освітні заходи з врахуванням сонячного циклу. Діють навчальні курси з життя в родових садибах, ландшафтного дизайну, облагородження території, пермакультури; проводяться семінари з вічевого права, самоорганізації та співпраці, організації громади, облаштування житла тощо, що разом становлять сукупність біологічної, економічної, систем, системи відтворення, організації та управління, а також системи об'єднуючих цінностей. Поселення співпрацюють з науковими та освітніми закладами в напрямі впровадження органічного землеробства, безвідходних життєдіяльності та господарювання, практики функціонування обслуговуючих кооперативів, споживчих спілок. Частини є гості з ЄС та США, країн Азії тощо.

Соціально-екологічними та економічними наслідками функціонування родових садиб та поселень є: 1) створення самодостатньої та самовідновлюваної екологічної системи (ліс, водні ресурси, луки, землі, людина); 2) досягнення продовольчої, енергетичної, культурної, економічної безпеки та саморозвитку території; 3) підвищення стійкості екосистеми родове поселення і України в цілому; 4) підвищення добробуту мешканців; 5) популяризація гармонійної співтворчості із Всесвітом; 6) відродження культурної та історичної спадщини.

Регламентована Конституцією України, Законами України «Про місцеве самоврядування» та іншими нормативно-правовими актами діяльність щодо розвитку адміністративних центрів та їх об'єднань за безпосередньої участі та відповідальності їх мешканців є механізмом концентрації ресурсно-енергетичного та інформаційного забезпечення розвитку на локальному, регіональному та загальнодержавному рівні [51]. Як складова політичного процесу діяльність інклюзивного управління є багатовекторною та багатофункціональною за своїм змістом й формою вираження внаслідок тісного

зв'язку з чисельними групами та індивідами, які задіяні у різних структурах. Формування органів інклюзивного управління на засадах співробітництва та партнерства є ініційованим з боку населення механізм оптимізації функціонування структур населених пунктів, зокрема сільських (рис. 2.1).

Рис. 3.1. Віртуальна модель інформаційно-енергетичного простору

Джерело: власні дослідження.

Стратегічним завданням сьогодення є оптимізація системи адміністрування у відповідності до суспільних потреб в умовах глобалізації та децентралізації владних повноважень. Гармонізація суспільних відносин та управлінських рішень органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, забезпечення прав і свобод громадян, практика реалізації функцій інклюзивного управління, наслідком якої є підвищення рівня та якості життя населення, посилення суспільних взаємодій, прозорий характер співпраці, зумовлює потребу зміни парадигми управління в державі (додаток В).

Враховуючи, що громадяни України, які виявляють бажання взяти земельні ділянки для започаткування родової садиби в районі мають різнопланову, багатовекторну освітню і практичну підготовку, на сільських територіях складаються реальні умови багатфункціонального економічного розвитку даних територій. Районні органи місцевої влади повинні стати дієвими регуляторами створення в родових поселеннях багатовекторних підприємств з

виробництва різнопланових товарів і надання послуг, чим буде покращуватись економіка району і підвищуватись зайнятість сільського населення. Механізмами їх реалізації за існуючої правової бази до прийняття спеціального закону є територіальні громади в системі інклюзивного управління розвитком територій; споживчі товариства для оптимізації задоволення потреб мешканців сільських територій; обслуговуючі кооперативи, що реалізують функції оптимізації та удосконалення господарських процесів виробників на сільських територіях. Він включає наступні етапи: 1) створення громадських організацій в населених пунктах як форми управління життєдіяльністю територіальної громади (діючий алгоритм розвитку територіальних громад через механізм інклюзивного управління, співробітництва та партнерства апробовано в Несолонській територіальній громаді Житомирської області (рис. 2.2);

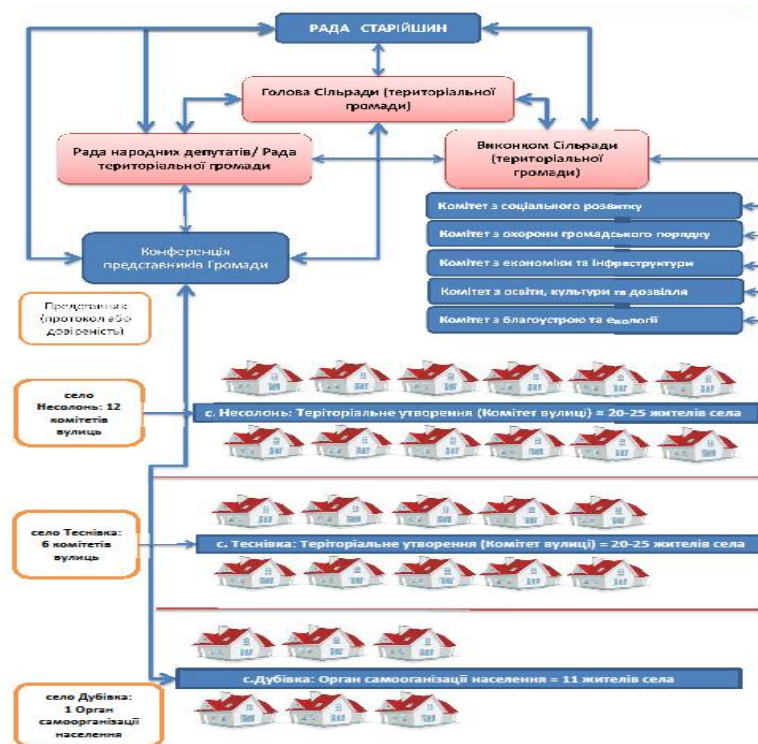

Рис. 2.2. Організаційна структура Несолонської територіальної громади

Джерело: сформовано на основі даних [12–14].

2) підготовка та затвердження Статуту громади; 3) розробка і затвердження на зборах Статуту і Програми (діяльності) громади(населеного пункту, поселення); 4) реєстрація громадської організації в місцевих органах влади; 5) підготовка та затвердження на зборах громади перспективного плану розвитку поселення; 6)

погодження перспективного плану розвитку поселення з сільською радою (розгляд на сесії сільської ради; 7) погодження об'єднаного (з сільською радою) плану дій з районними органами влади; 8) внесення пропозицій про співпрацю по розвитку сільських територій і територіальних громад до аграрних вузів; 9) за погодженням з вищим навчальним закладом співробітництво та партнерство через підготовку та підписання відповідних документів про співпрацю й партнерство та створення на базі ВНЗ центру (постійно діючої робочої групи чи інших форм реалізації запропонованої співпраці); 10) дослідження (розгляд) внесених громадянами пропозицій, їх наукове обґрунтування і подальше (за встановленим порядком) проходження для прийняття відповідних рішень обласними органами влади; 11) внесення пропозицій обласної громадської організації по розвитку сільських територій і територіальних громад в обласну адміністрацію та обласну раду з включенням в цю роботу аграрних ВНЗ для надання наукового обґрунтування вказаним процесам; 12) проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи про пріоритети у питаннях розвитку сільських територій та територіальних громад; 13) відродження та розвиток сільських територій та територіальних громад, а також вирішення соціально-еколого-економічних питань країни через найбільш перспективний механізм – Родові садиби. Його реалізація дозволяє досягати принципів сталості [15].

Поява якісно нових типів поселень продемонструвала, що реалізація ряду заходів уможлиблює матеріалізацію суспільних образів, зокрема щасливої і здорової родини, яка не лише зберігає, але й примножує любов в сім'ях, живиться здоровими смачними продуктами харчування, народжує й виховує талановитих членів суспільства, веде природодоцільний безвідходний та гармонійний спосіб життя, має добробут в оселі та екологічно чисте середовище існування.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РОДОВИХ ПОСЕЛЕНЬ В ХОРОШІВСЬКОМУ РАЙОНІ

3.1. Напрями реалізації концепції «Родова садиба» в районі

Серед *принципів організації екологічних поселень* варто виділити наступні: соціально-екологічної та економічної доцільності, духовного розвитку, вдосконалення простору існування. *Критеріями ефективності функціонування екологічних родових поселень* є простота організації, управління та експлуатації (забезпечується надбаннями історико-культурної спадщини, взаємодією з Землею і іншими системами, багатоцільовим характером діяльності), цільовим характером впровадження та стійкістю в нескінченно довгій перспективі. До *основних проблем* розвитку альтернативних поселень варто віднести: 1) надлишковий рівень романтизму і, як наслідок, неврахування необхідного прагматичного досвіду людства (люди, що їдуть жити в екологічні поселення у своїй більшості романтики, їх спонукає до діяльності зробити щось добре і їх часто не вистачає практичного досвіду в сфері архітектури, містобудування, економіки, управління та ін., – прагнучи досягнути кращих результатів не варто відмовлятися від існуючих напрацювань та досвіду людства в тій чи іншій сфері); 2) недостатній рівень вміння формувати громаду, співпрацювати між собою, між окремими поселеннями, бізнесом, владою тощо; 3) недосконалість вітчизняної законодавчої бази з позицій прозорості виділення земельних угідь, заборони втручання в діяльність країни зарубіжних компаній; 4) формування відповідного рівня свідомості, освіти та культури, що забезпечить подальше зростання як окремих поселень, так і країни в цілому. Віддаленість деяких поселень від об'єктів інфраструктури, недостатній рівень можливості практичного застосування знань, що пропагуються існуючою системою освіти створює потребу розвитку альтернативних підходів в навчанні та практичній діяльності як вчителів, так і учнів й їх батьків [6, с. 138; 7, с. 957; 76, с. 106]. Родові поселення мають ряд додаткових добровільних обмежень, які можна

сформулювати за принципами їх організації (додаток В). Практичний механізмом реалізації стратегії інноваційного розвитку через реалізацію ідеї «Родова садиба» є сукупність механізмів організації, розробки, впровадження, фінансування та стимулювання, технологічного трансферу та освітньо-інтелектуального доробку, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи та поширення практики інклюзивного управління (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Ініціативні пропозиції щодо впровадження інновацій
у агропромисловий комплекс Хорошівського району**

Впровадження сільськогосподарських підприємств	Очікувані результати
Вид інноваційного впровадження (виращування нових сортів с/г рослин, виращування нових порід с/г тварин, запровадження новітніх технологій, технологічного обладнання та інше розшифрувати)	Виробнича ефективність від впровадження
Виробництво високоякісної свинини на гібридній основі. Відгодівля свиней на сухих комбікормах з використанням добавок для свиней.	За 2015 р. середньодобовий приріст живої маси свиней склав 1092 г, що перевищив минулорічний показник на 382 г. Очікується збільшення середньодобового приросту свиней до 1100 г
Використання сучасної сільськогосподарської техніки та сучасних новітніх технологій у рослинництві на усіх фенофазах розвитку сільськогосподарських культур застосовуються економічно вигідні бакові суміші гербіцидів разом із добривами, які містять макро- та мікроелементи.	1) За один прохід агрегата знищуються бур'яни та проводиться підживлення. Отримано високий урожай с/г культур. Оптимізовано витрати та зменшено собівартість вирощеної продукції.

Джерело: власні дослідження.

Загострення соціально-екологічних проблем суспільства, посилення техногенного навантаження на навколишнє середовище, особливо в індустріально розвинутих центрах, залежність міст від постачання ресурсів та відведення відходів, а також відсутність системного підходу щодо вирішення вказаних проблем активізували роль та участь населення територій щодо формалізації та забезпечення засад стійкого розвитку на основі самовдосконалення та самоствердження, підвищення значення територіальних громад, громадських та неурядових організацій, місцевих рад та громадян. Потреба формування владного впливу на ситуацію, що складається збоку населення через механізм економічного, адміністративного, інформаційно-психологічного втручання в суспільно-економічні відносини територіально-адміністративного утворення з метою його розвитку породили посилення

відповідальності як окремих громадян, так і їх груп за власне життя та територію, на якій вони проживають. Гнучкий характер реагування на зовнішні, внутрішні впливи та тренди розвитку дозволяє відновити природно-ресурсний потенціал.

Зростання ролі людського чиннику у формуванні, становленні, функціонуванні системних формацій та структур, практики інклюзивного розвитку на засадах співробітництва та партнерства (механізм їх ефективного функціонування) спрямовують вектор управління в площину синтелектично-поведінкового менеджменту як «мистецтва виконувати роботу через інших людей» [52, с. 17]. Досвід Німеччини переконує в перспективності створення та діяльності недержавних структур, що беруть на себе ризик співфінансування інноваційно-інвестиційних проектів щодо розвитку територій за умови розподілення ризиків між учасниками проектів [7, с. 10], що дозволяє мінімізувати витрати на підготовку кадрів та фундаментально-прикладні дослідження. Максимальна реалізація потенціалу території забезпечується за рахунок синергетичного ефекту взаємодії системи «ресурси-навички-інфраструктура-людина», що діють на основі саморегулювання, гармонії Людини та Природи без додаткового фінансування з боку держави (рис. 3.1). Державні підходи до відродження сільських територій передбачають формування засад планомірного розвитку мережі населених пунктів на сільських територіях, підтримані 11 міністерства і відомствами України, обласними органами влади та місцевого самоврядування. Наразі діє понад 100 родових поселень на різній стадії становлення. Середній вік поселенців 35 років. Це люди переважно з вищою освітою, які хочуть розвивати себе і території проживання. Концепція державної програми «Родова садиба» підтримана КМУ у 2009 р. і 2014 р. і направлений дорученнями щодо вивчення 10 міністерствам, відомствам і НААНУ виходить з тих тенденцій, що відбуваються в суспільстві. З метою задоволення матеріальних потреб членів громади родового поселення організовуються споживчі товариства (товариства на паях), сприяння виробничій та господарській діяльності мешканців сільських територій реалізується на основі діяльності обслуговуючих кооперативів, артілей та інших форм об'єднань [18, С. 956].

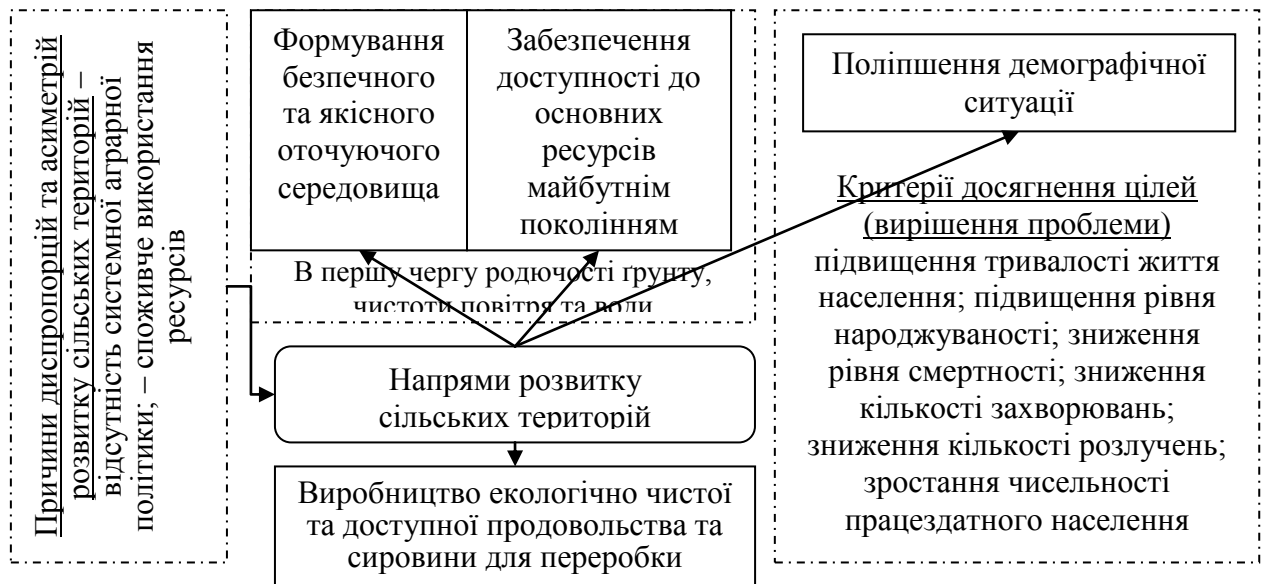

Рис. 3.1. Основні напрями розвитку територій

Джерело: узагальнено автором.

Об'єднання споживчих товариств в одне з подальшою підвищеною продуктивністю сприятиме створенню товарів і послуг, які можуть бути запропоновані пайовикам. Організовані не тільки в сільській місцевості, а й у містах за різними напрямками виробництва товарів і наданих послуг вони можуть охопити весь спектр споживчих потреб населення країни. Самодостатні, організовані, економічно сильні територіальні громади є запорукою міцної економічно незалежної держави.

3.2. Інтегрований розвиток як механізм управління

Світовий досвід створення екологічних та родових поселень нараховує понад п'ятдесят років, що є на всіх континентах. Наразі більш активними темпами розвиваються родові поселення у сферах 1) *екологічного будівництва* (прості дешеві будинки з природних матеріалів, наявних в місцях розміщення будівель, є теплими, енергозберігаючими, переважно автономними системами); 2) *екологічне відновлюване землеробство* (органічне землеробство, пермакультурне, біодинамічне тощо, що передбачають відновлення родючості ґрунту та біологічного різноманіття природним механізмам); 3) *природодоцільна життєдіяльність* (розвиток особистості, в тому числі духовний, зниження

антропогенного навантаження, екологічний мінімалізм в побуті та виробництві; 4) *альтернативна енергетика* (використання джерел відновлюваної енергії – сонця, вітру, води, геотермальної, космічної тощо); 5) *природозберігаючі та природовідновлюючі технології*; 6) *спільне проживання* (системи управління соціумом в умовах спільного проживання, що включають розв’язання соціальних, екологічних, економічних завдань та формування моделі суспільства майбутнього) [7, с. 957; 49, с. 25]. Зосередженість на зазначених групах цілей сприяє різносторонньому вирішенню проблем села, підтримці добробуту, соціальної згуртованості сільських громад, активізації природоохоронної діяльності, покращання доступу селян до суспільно-необхідних благ, привабливості сіл як місця проживання та господарювання, ведення бізнесу, забезпечуватиме соціально-економічний розвиток. Погоджені з Хорошівською селищною радою заходи щодо розвитку території передбачають наступне (табл. 3.2). Практична складова заходів передбачає економічне зростання за рахунок використання моделі інклюзивного розвитку та диверсифікації діяльності в межах сільських територій (рис. 3.2). Реалізація інтегрованого підходу може здійснюватися на основі диверсифікації сільської економіки, що сприятиме вирішенню таких проблем як безробіття, низький рівень доходів, неефективне використання наявного потенціалу тощо. Процес диверсифікації пропонується розвивати у трьох стратегічних напрямках, кожен з яких має на меті реалізацію конкретного завдання. Запропоновані стратегічні напрями диверсифікації сільської економіки дозволяють досягти як соціального, так і економічного ефекту. Соціальний ефект полягає у можливості використання людського капіталу села, розширенні можливостей для прикладання праці безпосередньо в ареалі життєдіяльності, розвитку підприємницьких здібностей тощо. Значення економічного ефекту диверсифікації має множинний характер: 1) це додаткові робочі місця, а отже, розширення сфери отримання доходів селян, що дозволяє задовольняти їх потреби; 2) зростання кількості зайнятих забезпечить збільшення обсягів виробництва продукції. Поселенці освоюють традиційні народні ремесла та сучасні техніки, яким навчають як місцеве населення, так і всіх бажаючих організовуючи майстер-класи, семінари, фестивалі.

Таблиця 3.2

**Заходи в смт. Хорошів та Хорошівському районі
в ході реалізації концепції «Родова садиба»**

Заходи підрозділів районної ради	Заходи на рівні райдержадміністрації
1. Відділ внутрішньої політики, організаційної роботи та контролю селищної ради: підготувати та провести семінари, на яких розглянути особливості розвитку міста та району і вирішення соціальних проблем населення шляхом реалізації концепції «Родова садиба»; підготувати для розгляду на сесії селищної ради висвітлення концепції «Родова садиба» і внести пропозиції для затвердження заходи щодо її реалізації на території міста та району за погодженням з районною адміністрацією та районною радою; створити за погодженням з районною адміністрацією постійно діючу робочу групу з питань ефективного використання жителями смт. Хорошів механізму ідеї «Родова садиба», підтриманої на рівні Житомирської ОДА та Житомирської обласної ради.	1. Управління агропромислового розвитку, управління економіки: підтримати пропозицію Житомирської ОДА щодо продовження роботи по відродженню сільських територій шляхом реалізації ідеї «Родова садиба»: разом з сільськими радами створити і вести питання вільних земель, які можуть бути надані для облаштування родових садиб; сприяти сільським і селищним радам в наданні інформації зацікавленим особам щодо розвитку сільських територій шляхом реалізації ідеї «Родова садиба»; визначити підрозділ РДА, який буде вести питання розвитку сільських територій шляхом реалізації ідеї «Родова садиба».
2. Управлінню економіки: підготувати матеріали на сесію районної ради про підтримку громадянської ініціативи Всеукраїнської громадської організації «Народний рух захисту Землі» щодо впровадження пілотного проекту «Нове село – нова цивілізація» з відродження сільських територій в Хорошівському районі шляхом створення нових та підтримки існуючих родових поселень на території вимерлих та зникаючих сіл.	2. Управління економіки, управління праці та соціального захисту населення: запропонувати депутатам районної та сільських рад розглянути на сесіях Концепцію «Родова садиба» та внести свої пропозиції щодо її реалізації на території району та визначених сіл; підтримати громадянську ініціативу Всеукраїнської громадської організації «Народний рух захисту Землі» та започаткувати пілотний проект «Нове село – нова цивілізація», що передбачає відродження знелюдненого населеного пункту на території Хорошівського району
3. Відділу інформаційно-комунікаційного забезпечення: узгодити з Хорошівською районною адміністрацією створення банку даних про вільні території в районі для можливого відведення під родові поселення; забезпечити підготовку та подання засобам масової інформації матеріалів про розвиток процесу створення родових поселень на території Хорошівського району.	3. Управління праці та соціального захисту населення, селищний центр зайнятості: спільно з Всеукраїнською громадською організацією «Народний рух захисту Землі» організувати та провести науково-практичну конференцію «Соціальна спрямованість руху відродження сільських територій»
4. Відділу у справах сім'ї, молоді, фізичного виховання та спорту: спільно з Всеукраїнською громадською організацією «Народний рух захисту Землі» в І кварталі 2017 р. провести учнівські конференції з метою популяризації ідеї «Родова садиба».	4. Управління агропромислового розвитку: надавати ЗМІ інформацію щодо розвитку процесу створення поселень на принципах Концепції «Родова садиба», право кожного громадянина України на облаштування родової садиби, потенційні можливості селищних жителів при бажанні мати малу Батьківщину

Джерело: власні дослідження.

Поселенцями освоєно понад 150 видів виробництв, в тому числі й високотехнологічні. В Родовій садибі людина має змогу жити – займатися улюбленою справою: освітою, рослинництвом, тваринництвом, народними

промислами чи іншою прикладною творчістю, мистецтвом, будівництвом, лісокористуванням, літературою тощо.

Рис. 3.2. Стратегічні напрями диверсифікації сільської економіки

Альтернативою традиційним формам зайнятості в таких населених пунктах (родових поселеннях) стали професії, що легко підтримують дистанційний та / або вахтовий характер робіт, зокрема такі як програмісти, редактори, дизайнери, письменники, оператори домашніх call-центрів, продавці інтернет-магазинів, будівельники тощо, а також форми самоорганізації населення, зокрема через створення обслуговуючих кооперативів, споживчих спілок, артіль як об'єктів малого та середнього бізнесу, наприклад через створення міні-заводів, міні-пекарень, міні-ковалень і т. ін., запровадження в практику господарювання окремих родин чи їх груп станків з виробництва шнурків, носків, гудзиків тощо, які легко обслуговуються однією особою, зайняття виробництвом органічної продукції, розвитком ремесел та промислів, сфери послуг та інфраструктурного забезпечення територій тощо. Організація Родових поселень – це потужний духовно-культурологічний інструмент виховання. Практичні кроки, які були проговорені та намічені до реалізації на рівні Хорошівського району. Все це без значних зусиль дозволяє не лише забезпечувати себе, але й менше витратити. Основними виявляються витрати на

засоби пересування (пальне або оплата транспортних послуг) та комунікації (телефон, Інтернет тощо). За даними мешканців Родових садиб їх витрати скоротились в 5–10 разів порівняно із тим, що вони витрачали в місті, а зайнятість в 8 разів (зайнятість становить в середньому 3 місяці або близько 500 годин на рік, що є неспівставним з 16–18 годинним робочим днем або 6 денним робочим тижнем у великих містах, що перевищує 4000 год. / рік). Результати реалізації ідеї «Родова садиба» (РС) наведені в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Оцінка щорічних результатів розвитку сільських населених пунктів

Показник	В розрахунку на 1 родову садибу, тис. грн	Разом*
1) Інвестиції фізичних осіб в облаштування родових садиб	30	9
2) Виробництво чистої сільськогосподарської продукції	25	7,5
3) економія бюджетних коштів на проведення меліоративних робіт	20	3
4) Забезпечення зайнятості, в тому числі залучених осіб, тис. осіб		100

* В розрахунку на 600 населених пунктів*, знятих з мапи України з 1991 р. та 600 населених пунктів, в яких за даними паспортизації налічується від 1 до 10 жилих дворів, млрд. грн
Джерело: власні дослідження реалізації ідеї «Родова садиба» за даними обстеження 2013 р.

Аналіз процесу створення нових населених пунктів на сільських територіях на базі принципів «Родова садиба» показав, що за 10 років мешканцями буде інвестовано приблизно – 300 тис. гривень, або 30 тис. грн. на рік для наповнення РС усім необхідним для життєдіяльності. І специфіка таких інвестицій полягає в тому що їх ніхто не вимагатиме повернути. Враховуючи середній розмір населеного пункту 250 га (250 родових садиб) за 10 років буде вкладено 75 млн. грн., або 7,5 млн. грн. щорічно. В таких населених пунктах буде створено відповідну соціальну інфраструктуру: заклади освіти, культури, медицина та інші види організацій, що забезпечують обслуговування населення. Відродження 600 населених пунктів, які зникли з мапи України за роки незалежності і 600 населених пунктів, в яких за даними паспортизації залишилось від 1 до 10 будинків з людьми похилого віку, то це дозволить:

1) відродити 1200 населених пунктів (600 зниклих і 600 тих, які на межі зникнення).

2) забезпечити функціонування 300 тис. жилих подвір'їв;

3) отримати 9 млрд. грн. фінансових вкладень фізичних осіб – власників родових садиб;

4) інвестувати 3 млрд. грн. прямого фінансування у виробництво товарів і послуг;

5) збільшити зайнятість на 80 тис. чол. щорічно зайнятих на виробництві товарів і наданні послуг, фонд заробітної плати яких становитиме 3 млрд. грн. та 1 млрд. грн. відрахувань до Державного бюджету та Пенсійного Фонду;

6) отримати економію державного бюджету за рахунок забезпечення самозайнятості та відсутності потреби виплат по безробіттю у сумі 935 млн. грн.;

7) виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції на суму 6 млрд. грн.;

8) зменшення імпоротної залежності на 7,3%, підвищенню рівня продовольчої та економічної безпеки, нарощуванню потенціалу територій. Зниження імпоротної залежності до нуля потребуватиме відродження 16,5 тисяч сільських населених пунктів.

9) знизити середній рівень цін на продовольство на 10% за рахунок збільшення її пропозиції на ринку;

10) додаткові доходи у сумі 2 млрд. грн. спонукатимуть появу платоспроможного попиту, що частково реалізований в Родових поселеннях створить фонд заробітної плати у сумі 700 млн. грн., що виражається в зайнятості на рівні 14 тис. чол. та бюджетних надходженнях у сумі 233 млн. грн.

Таким чином, бюджет отримає 1,233 млрд. грн. надходжень, 935 млн. грн. економії видатків; 300 тис. сімей збільшить свій бюджет на 6 млрд. грн./рік; буде відроджено 1200 населених пунктів; збільшиться зайнятість на 100 тис. осіб. Впровадження інвестиційно-інноваційного підходу у виробничі процеси з позиції організації зайнятості та підприємництва до 2020 р. на 64 % уможливило зростання надходження від реалізації сільськогосподарської продукції за рахунок збільшення обсягу інвестицій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Сутність життя в Родовому помісті – це жити в Просторі Любові, який людина створює сама за своїм планом своєю думкою, своєю мрією, своїм прагненням до цієї мрії. Цей план буде спільним творінням Людини та Творця всього сущого. Сутність цієї ідеї (ідеї організації та життя в Родових помістях) жити по тому заповітному плану, призначенню Бога. В Родовому помісті людина має змогу займатися улюбленою справою: освітою, народними промислами, прикладною творчістю, мистецтвом, будівництвом, літературою тощо. Самозабезпечення дозволяє значною мірою економити на продуктах харчування, ліках, предметах побуту, засобах відпочинку тощо. Основними є витрати на пересування (пальне або оплата транспортних послуг) та комунікації (телефон, Інтернет тощо). За даними мешканців Родових садиб їх витрати скоротились в 5–10 разів порівняно з містом, а зайнятість в 8 разів. Зменшується втомлюваність, з'являється можливість мислити, розвиватися в різних видах діяльності. Набуті в помісті навички дозволяють людині легко заробити собі на життя та «вдосконалювати середовища існування» (В. Мегре «Анаста»).

Економіко-господарський комплекс Хорошівщини склався під впливом мінерально-сировинних, кліматичних, ґрунтових, лісових, трудових ресурсів та історико-економічних факторів. Складається комплекс з галузей матеріального виробництва та невиробничої сфери. До виробничої сфери відносяться промисловість, сільське господарство, транспорт і зв'язок; до невиробничої – освіта, охорона здоров'я, культура, торгівля, громадське харчування та побутове обслуговування. Провідними галузями промислового виробництва в Хорошівському районі є добувна та харчова. Хорошівщина належить до регіонів України з не найгіршими демографічними показниками. В регіоні 10 років відсутній природний приріст населення.

Житомирська ОДА розглядала питання родових садиб на колегії і поставила питання про проведення інформаційної роботи по реалізації ідеї родових садиб в усіх районах області. Обласна рада підтримуючи ідею родових садиб запропонувала ЖНАЕУ вивчати це питання на території області і вносити пропозиції в обласну раду по інтенсифікації цього процесу. Доцільність

використання ідеї родових садиб підтримується на всіх рівнях державних органів управління та аграрної науки.

Потреба стійкого розвитку сільських територій України наразі визначила тенденцію до формування SMART-COMMUNITY та підходів до SMART-розвитку, наслідком яких є підвищення рівня та якості життя через інклюзивний підхід та діяльність громадських організацій (розвиток через активне залучення сільського населення до процесів розробки та реалізації стратегій розвитку сільських територій, збалансування особистих інтересів окремих людей та загальних інтересів громади, захист природного середовища, соціальне згуртування та економічне). Населений пункт на 50 родових садиб забезпечує зайнятість та само зайнятість приблизно 235 осіб в рік. В Хорошівському районі реалізація вказаної концепції (будівництво і наповнення всім необхідним для повноцінної життєдіяльності однієї родової садиби) забезпечить роботою 2 середньорічних робочих місця протягом 10 років в розрахунку на кожен гектар площі сільських поселень. Реалізація Концепції «Родова садиба» в Україні дозволить відродити 1200 населених пунктів (600 зниклих і 600 тих, які на межі зникнення); забезпечити функціонування 300 тис. жилих подвір'їв; отримати 9 млрд. грн. фінансових вкладень фізичних осіб – власників родових садиб; інвестувати 3 млрд. грн. прямого фінансування у виробництво товарів і послуг; збільшити зайнятість на 80 тис. чол. щорічно зайнятих на виробництві товарів і наданні послуг, фонд заробітної плати яких становитиме 3 млрд. грн. Бюджет в цілому отримає 1,233 млрд. грн. надходжень, 935 млн. грн. економії видатків; 300 тис. сімей збільшить свій бюджет на 6 млрд. грн./рік; буде відроджено 1200 населених пунктів; збільшиться зайнятість на 100 тис. осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Christian D. L. *Creating a Life Together: Practical Tools to Grow Ecovillages and Intentional Communities* / D. L. Christian. – Paperback: New Society Publishers, 2003. – 273 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://archive.org/details/fa_Creating_a_Life_Together-Practical_Tools_to_Grow_Ecovillages_and_Intentional_Com
- 2) Follett M. P. *Creating Democracy, Transforming Management* / P. Mary, J. C. Tonn. – New Haven: Yale University Press, 2003. – 366 p.
- 3) Gilman R. *The Eco-village Challenge. The challenge of developing a community living in balanced harmony – with itself as well as nature – is tough, but attainable* / R. Gilman // Context Institute. *Catalyzing a graceful transition to the Planetary Era.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.context.org/iclib/ic29/gilman>
- 4) Global Ecological Network (GEN). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gen.ecovillages.org/>
- 5) Plotnikova M. *Conceptual Basis for Ukrainian Rural Development* / M. Plotnikova // *Regional Formation and Development Studies.* – 2015. – №3. – P. 134–144.
- 6) Plotnikova M. *Innovative character of rural territories social potential realization* / M. Plotnikova // *Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development.* – 2014. – №36. – №4. – P. 956–958.
- 7) Smith J.R., *Tree Crops: A Permanent Agriculture.* – Island Press, 1987. – 320 p.
- 8) Авторитаризм, синергетика руйнувань і позитивних змін: Науково-популярне видання / Є.І. Ходаківський, І.Г. Грабар, Ю.С. Цал-Цалко. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 206 с.
- 9) Бандур С.І. Система пріоритетів державної політики зайнятості в парадигмі формування інноваційної моделі розвитку економіки України / С. І. Бандур // *Ринок праці та зайнятість населення.* – 2008. – №1. – С. 10–15.
- 10) Банк даних Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Database/14SILGOSP_databasetree_uk.asp
- 11) Батуріна Р. М. «Родова садиба» – один з напрямів сталого розвитку сільських територій / Р. М. Батуріна // *Агроінком.* – 2013. – № 4–6. – С. 102–109.
- 12) Булавка О.Г. Теоретико-методичні та організаційні основи розвитку сільських територій / О.Г. Булавка // *Економіка АПК.* – 2016. – № 6. – С. 104–110.

- 13)Ващенко А.О. Родові поселення – механізм соціально-економічного розвитку сільських територій, соціальної адаптації та ресоціалізації підоблікових /А.О. Ващенко // Менеджмент в аграрному секторі економіки: теорія та практика інноваційного розвитку: матеріали студентської наук.-практ. конф. (23 листопада 2016 р., Житомир). – Житомир: ЖНАЕУ, 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://znau.edu.ua/tidings/top-news/vidbulasya-studentska-naukovo-praktichna-konferentsiya-menedzhment-v-agrarnomu-sektori-ekonomiki-teoriya-ta-praktika-innovatsijnogo-rozvitku#!IMG_3832
- 14)Висоцький О.Ю. Основи державного управління / О.Ю. Висоцький, О.Є. Висоцька, Ю.П. Шаров. – Дніпропетровськ, НМетАУ, 2008. – 52 с.
- 15)Володін С.А. Інноваційний розвиток аграрної науки: [монографія] / С.А. Володін. – К.: МАУП, 2006. – 400 с. 3. Володін С.А. Інноваційна модель функціонування та розвитку аграрної науки у ринкових умовах / С.А. Володін. – К.: Дія, 2006. – 260 с.
- 16)Дагаев А.А. Рычаги инновационного роста / А.А. Дагаев // Проблемы теории и практики управления. – 2000. – № 5. – с. 70–76.
- 17)Дадашев А. З. Управление трудовыми ресурсами столичного города / А. З. Дадашев. – М. : Наука, 1990. – 176 с.
- 18)Добровольський В.В. Екологічна раціоналізація використання автомобільного транспорту в Україні / В.В. Добровольський, В.В. Курликін // Техногенна безпека – 2009. – №60 – С.72–77.
- 19)Економічна енциклопедія: [у 3 т.]. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. / голова редакційної ради: Гаврилишин Б. Д. (голова) [та ін.]. / [відп. редактор Мочерний С. В. та ін.]. – 2002. – Т. 1. – 864 с.
- 20)Єрмоленко В.М. особливості формування категорії «сталий розвиток сільських територій» / В.М. Єрмоленко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&lid=201>
- 21)Жилєнкова М.М. Система показників оцінки соціально-економічного розвитку України / М.М. Жилєнкова. // Статистика України. – 2005. – №4 – С. 51–53.
- 22)Збарський В.К. Сталый розвиток сільських територій: методичні розробки / В.К. Збарський, Л.П. Полозенко, А.Ю. Носова. – К.: НУБіП України, 2011.–36 с.
- 23)Згуровський М. Україна у глобальних вимірах сталого розвитку [Електронний ресурс] / М. Згуровський // Дзеркало тижня. – 2006. – №19 (598). – Режим доступу: <http://www.dt.ua/3000/3100/53397>

- 24)Злупко С. М., Радецький Й. І. Людський потенціал, зайнятість і соціальний захист населення в Україні : навч. посібник / С. М. Злупко – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – 192 с.
- 25)Клебанова Т.С. Порівняльний аналіз рівня соціально-економічного розвитку регіонів України / Т.С. Клебанова, А.І. Талащенко, Л.С. Гур'янова // Статистика України. 2005. – №3 – С. 57–60.
- 26)Козак В. Публічне управління в системі координат української державності / В. Козак // Ефективність державного управління. Збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 44. – С. 64–70.
- 27)Косодій Р.П. Проблеми сільського розвитку в умовах глобалізації / Р.П. Косодій // Економіка АПК. – 2009. – №4. – С. 132–127.
- 28)Кропивко М.М. Організаційні особливості створення родових садіб як альтернативної форми розвитку господарств населення / М.М. Кропивко // Науковий вісник Мукачівський державного університету. – 2015. – №2(4). Ч.2 – С. 24–29.
- 29)Кропивко М.Ф. Кластерний підхід до управління сільським розвитком / М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2008. – №5. – С. 55–58.
- 30)Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз: [кол. моногр.] / Е.М. Лібанової. – Ін-т демограф. та соц. досліджень НАН України, 2007. – 328 с.
- 31)Малік М. Й. Концептуальні засади розвитку сільських територій [Електронний ресурс] / М. Й. Малік, В. А. Пулім – Режим доступу до ресурсу: <http://www.baitas.lzuu.lt/mazylis/julram/8/156/.pdf>.
- 32)Мегре В. В. Звениящие кедры России [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vmegre.com/books>.
- 33)Новости Клуба Органического Земледелия / Информационный портал Subscribe.ru. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://subscribe.ru/archive/home.pets.organic/200707/21131420.html>
- 34)Організаційно-економічний механізм розвитку сільських територій: монографія / В.К. Терещенко, В.А. Ткачук, Н.В. Морозюк та ін.; за ред. В.К. Терещенка. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2010. – С. 13.
- 35)Павлов О.І. Сільські території України: функціонально-управлінська модель: монографія / О.І. Павлов. – Одеса: Астропринт, 2009. – 344 с.
- 36)Павлов О.І. Формування системи управління розвитком сільських територій / О.І. Павлов // Економіка АПК. – 2009. – №12. – С. 109–115.

- 37)Плакса Ю.В. Мировой опыт организации информационно-консультационных служб / Ю.В. Плакса // Культура народов Причерноморья. – 2008. – №147. – С. 150–152.
- 38)Плотнікова М.Ф. Механізм формування підприємництва та зайнятості молоді на сільських територіях [Електронний ресурс] / М.Ф. Плотнікова, О.Г. Булуй, А.О. Ващенко // Інфраструктура ринку. – 2016. – №2. – Режим доступу: <http://www.market-infr.od.ua/uk/2-2016>
- 39)Плотнікова М.Ф. Ноосферна освіта як механізм ресоціалізації під облікових / М.Ф. Плотнікова, А.О. Ващенко // IBESon 2016. Інновації в бізнес-освіті 2016. Друга міжнародна науково-практична Інтернет-конференція. – Конференція присвячена 50-річчю кафедри стратегії підприємств факультету економіки та управління ДВУЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (18 листопада 2016 р.). – Режим доступу: <http://ibe.kneu.org/uk/plotnikova-m-f-vashhenko-a-o-noosferna-osvita-yak-mehanizm-resotsializatsiyi-pidoblikovyh/#comment-34>
- 40)Плотнікова М.Ф. Перспективи розвитку сільських територій та Концепція «Родової садиби»: соціально-екологічний аспект / М.Ф. Плотнікова, М.Л. Васильєв // Вісник ЖНАЕУ. – 2014. – № 2, Т. 4, ч. II. – С. 412-423.
- 41)Попова О.Л. Екодіагностика природно-господарської організації території України: агроландшафтний аспект / О.Л. Попова // Економіка і прогнозування. – 2012. – №.4 – С. 92–101.
- 42)Попова О.Л. Екологізація агросфери в контексті сприяння сільському розвитку / О.Л. Попова // Економіка і прогнозування. – 2011. – №.4 – С. 92–101.
- 43)Попова О.Л. Забезпечення інноваційного розвитку: оцінки з позиції сталості й ризиків / О.Л. Попов // Економіст. – 2013. – №1. – С. 9–12.
- 44)Попова О.Л. Розвиток багатофункціонального сільського господарства: досвід Німеччини /О.Л. Попова//Економіка і прогнозування.–2015.–№2.–С.148–158.
- 45)Попова О.Л. Соціальні та екологічні параметри діяльності сільськогосподарських підприємств: диверсифікація за економічними класами / О.Л. Попова, Л.Л. Панкратова, М.Г. Бетлій // Економіка і прогнозування. – 2010. – №7. – С. 110–125.
- 46)Про зайнятість населення: Закон України // Закони України. – К.: Ін-т законодавства, 1996. – Т. 1. – С. 252–268.

- 47) Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України в редакції від 25.06.2016, підстава 1405-19. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
- 48) Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні. Закон України №3715 від 08.09.2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
- 49) Про стимулювання розвитку регіонів. Закон України від 08.09.2005р. №2850-IV // ВВР України. – 2005. – №9. – С. 3–9.
- 50) Проданова І.І. Методологічні засади становлення інфраструктури аграрного ринку // Агроінком. – 2005. – №7. – С. 2–4.
- 51) Проект концепції державної програми «Родова садиба» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ridnazemla.at.ua/publ/koncepcija_derzhavnoji_programi_rodova_sadiba/1-1-0-2.
- 52) Саблук П.Т. Основні напрями удосконалення державної аграрної політики в Україні / П.Т. Саблук, Ю.Я. Лузан // Економіка АПК. – 2011. – №5. – С. 3–17.
- 53) Савицький М.В. Аграрні соціокомплекси в Україні / М.В. Савицький, С.М. Ніколаєнко, Ю.Б. Бендерський, М.М. Бабенко, О.І. Бондаренко. – Дніпропетровськ: ДВНЗ «ПДАБА», 2014. – 102 с.
- 54) Селянські господарства в Україні: генезис, сучасні виклики та домінанти розвитку / І. Прокопа, Д. Крисанов // Економіст. – 2013. – №11. – 6–10.
- 55) Смоленюк Р.П. Формування кластерно-кооперативної моделі розвитку сільського господарства / Р.П. Смоленюк // Інноваційна економіка. – 2013. – №8. – С. 17–24.
- 56) Статистична інформація // Держкомстат України. Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- 57) Степочкин А.И. Устойчивое социально-экономическое развитие: сущность и методика оценки / А.И. Степочкин // Причорноморські економічні студії. – 2016. – №3. – 118 с.
- 58) Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. №806-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>
- 59) Стратегія розвитку Житомирської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://oda.zt.gov.ua/images/golovna/strategia_rozvutky/strategia_2020.pdf

- 60) Теорія, політика і практика сільського розвитку / за ред. О.М. Бородіної, І.В. Прокопи; Ін-т екон. Та прогнозів. – К., 2010. – С. 218–233.
- 61) Харазішвили Ю. Оцінка ефективності соціально-економічного розвитку регіонів України / Ю. Харазішвили // Актуальні проблеми економіки, 2007. – №1. – С. 55–62.
- 62) Хольцер З. Пермакультура Зеппа Зольцера. Практичне застосування для саду, огорода і сільського господарства. Ч. 1 /З. Хольцер; Пер. з нім. Э. А. Шеек. – Орел: С.В. Зєніна, 2009. – 160 с.
- 63) Шубравська О.В. Чинники та індикатори сталого розвитку агросфери /О.В. Шубравська, Л.М. Корсак // Економіка АПК.–2005.– №12.–С. 15–20.
- 64) Юрчишин В.В. Сільські території як системоутворюючі фактори розвитку аграрного сектора економіки /В.В. Юрчишин// Економіка АПК. – 2005. – № 3. – С. 3–10.

ДОДАТКИ

Додаток А

Довідка про впровадження результатів дослідження

УКРАЇНА

ХОРОШІВСЬКА СЕЛИЩНА РАДА

12100, Житомирська обл., смт. Хорошів вул. Героїв України, 13,
тел.(факс)3-18-40, E-mail: v-vselrada@ukr.net

від _____ 20__ р. № _____
на № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження основних положень дослідження
Сморщок Олени Володимирівни, Ващенко Марії Юріївни, виконаних
відповідно до плану наукової роботи Житомирського
національного агроекологічного університету

Критичний аналіз результатів наукового дослідження, отриманих О.В. Сморщок та М.Ю. Ващенко, дозволяє дійти висновку, що вони представляють практичний інтерес для розвитку сільських територій України.

Окремі висновки та пропозиції дослідників відносно впливу реалізації ідеї «Родова садиба» на розвиток сільських територій використані в поточній діяльності Хорошівської селищної ради та під час формування стратегії розвитку району. Вказані пропозиції дозволяють вирішувати проблему зайнятості, відроджувати населенні пункти, що обезлюднюються, та, відповідно, є механізмами забезпечення засад формування збалансованого та ефективного сільського розвитку.

Селищний голова

В.В. Столярчук

Суспільні функції родової садиби

Суспільна функція	Форма прояву суспільної функції
РОДОВА САДИБА – ВІДРОДЖЕННЯ ЖИТТЯ «Художня спадщина народу, представлена у численних проявах, свідчить про його благополуччя та достаток, про налагоджене і добре влаштоване життя»	<i>Родова садиба – це:</i> – можливість перетворити у квітучі сади порожні, покинуті землі; – можливість здійснити мету і знайти сенс життя; – можливість будувати щасливе і радісне життя прямо зараз, здійснити мрію про прекрасне створіння, стати господарем власного життя, усвідомленим її будівельником і жити не в рабстві у потреби, обставин та побуту, але в радості і вільній співтворчості з життям; – можливість будувати повноцінне життя в любові і благополуччі; спільне творіння простору життя – унікальна можливість для плідної співпраці двох люблячих сердець («Любов живе серед живих створінь. Відстала матерія згубна для неї»); – можливість для молодії сім'ї за підтримки інших мешканців поселення швидко побудувати власний простір життя; – процвітання і благополуччя громадян, що веде до процвітання і добробуту країни.
РОДОВА САДИБА – МЕХАНІЗМ ДО ПІЗНАННЯ ВСЕСВІТУ «Дев'ятирічна дитина, вихована природним світом, має більше точності в усвідомленні світобудови, ніж цілі наукові інститути»	<i>Родова садиба – це:</i> – можливість, поживавивши свої почуття і душу, відновити зв'язок з живим полем планети і Всесвіту; – можливість багаторазово прискорити власну думку, наситити почуття Справжнім, а душу Істиною жити; – можливість, вдивляючись з любов'ю в мале, досягнути велике.
РОДОВА САДИБА – ВИХОВАННЯ СПОСОБУ ЖИТТЯ «Дітей виховує спосіб життя їх батьків і суспільства»	<i>Родова садиба – це:</i> – виховання себе і дітей своїх на принципах взаєморозуміння та співробітництва, розкриття закладених у людині нескінченних можливостей; – можливість виховувати і навчати дітей своїм прикладом, повноцінністю свого способу життя; – можливість відродити діалог учителя й учня, співробітництво в пізнанні, взаємний пошук істини.
РОДОВА САДИБА – МІСЦЕ ЗЦІЛЕННЯ ДУШІ І ТІЛА «Найкращі ліки – це з любов'ю, розумінням і турботою вирощені своїми руками плоди»	<i>Родова садиба – це:</i> – висока якість життя та екологічне благополуччя; – можливість дихати ароматом трав та квітучих садів, будинок з природних матеріалів, творче землеробство і його плоди, дарують здоров'я і зцілюють будь-які недуги; – зцілення за рахунок гармонії життя і повноцінних навколишніх умов.
РОДОВА САДИБА – РОЗКВІТ КУЛЬТУРИ ЖИТТЯ «Втілюється в життя прекрасне тоді, коли до прекрасного прагнення живе»	<i>Родова садиба – це:</i> – простота, природність та гармонія взаємовідносин із зовнішнім світом; – простір миру, благополуччя і любові; – творчість на основі живої, а не відсталої матерії; – можливість пізнати задуми Творця, стикаючись з Його живими творами; – єдність зі світом і природою на всіх планах буття, на рівні духу, співзвуччя енергій, матерії; – можливість у радості ростити дітей та онуків; – мала батьківщина, місце продовження роду і точка відліку життя, найсприятливіше місце на землі, в якому сходяться всі нитки твого буття; – будинок дітей твоїх, що живуть на славу прийдешніх поколінь і добра пам'ять вдячних нащадків твоїх на всі часи.
РОДОВА САДИБА – БЕЗПЕЧНИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ «Не розбирати життя ми повинні, повинні його творити!»	<i>Родова садиба – це:</i> – співдружність мешканців його простору, люди, рослини і тварини – одна сім'я; – лабораторія співпраці з землею і живою природою, її відродження, відновлення лісів, водойм і природних співтовариств; – можливість зробити власну думку стрімкою та людяною і вивести людство з механізму самознищення; – створення райського саду на планеті Земля.

Джерело: сформовано за даними [2, с. 66].

Додаток В

Завдання інклюзивного управління на засадах співпраці

Завдання інклюзивного управління на засадах співпраці	
→	Зміна функцій і структури органів виконавчої влади у напрямі уникнення дублювання повноважень
→	Оптимізація системи бюджетних доходів та видатків
→	Гармонізація системи державного управління
→	Де концентрація та децентралізація владних повноважень, реструктуризація системи державного контролю
→	Забезпечення прозорості, простоти та дерегуляція управлінських процедур
→	Відкритість інформації про діяльність органів влади та процедури прийняття управлінських рішень, формування системи впливу на органи виконавчої влади та контролю за ними з боку громадськості
→	Реалізація механізмів державно-приватного партнерства та державно-громадських консультацій з вироблення соціально-еколого-економічних рішень
→	Зміна функцій і структури органів виконавчої влади у напрямі уникнення дублювання повноважень
→	Формування і розвиток управління знаннями в системі державної влади, створення інфраструктури інформаційного обміну на всіх рівнях влади
→	Забезпечення ефективної системи стимулів (в тому числі і моральних) щодо формування та діяльності територіальних органів влади
→	Запровадження інноваційно-інформаційних технологій
→	Забезпечення прозорості рішень, які приймаються владою, та підконтрольності влади територіальній громаді

Джерело: сформовано на основі [41; 71, с. 67].

Принципи організації Родових поселень

Принципи організації Родових поселень	
→	Гармонійної взаємодії з природою мешканці родових поселень, родових садиб, середовища проживання – цілісна взаємодіюча та взаємообумовлена система
→	Творчості – «Людина щаслива у творчості»
→	Створення – Постійне творіння Простору в часі, створюємо середовище, в якому хочеться залишатися нашим дітям
→	Спадщини – передача знань є основоположною – «Діти – продовжувачі нашого роду і наших справ»
→	Системної безпеки – спосіб життя спрямований на досягнення продовольчої, енергетичної, культурної, економічної безпеки та самодостатності
→	Взаємодії в поселенні – взаємодія між поселенцями відбувається за взаємною згодою на основі чесності, відповідальності та довіри
→	Взаємодії з світом – поселення відкрита система, готова до будь-якого виду співпраці та партнерства, що відповідає цілям і принципам життя в родовому поселенні
→	Організації та управління – органом управління в поселенні є ВІЧЕ, координуючим органом – поселенська, територіальна рада
→	Розумної достатності – виробництво та споживання матеріальних благ на рівні, що є мінімальним та достатнім для постійного духовного розвитку

Джерело: власні дослідження.